

Viron ammattiyhdistysten keskusliiton jäsenmaksumerkit 1940-1941

Viron ammattiliittojen keskusliitto

Neuvostomiehityksen tapahduttua heinäkuussa 1940 Viroa ryhdyttiin voimalla sovjetisoimaan. Tärkeä osa tätä oli valtioelinten ja puolivaltiollisten järjestöjen organisointi Neuvostoliiton mallin mukaisiksi. Uusiin järjestöihin tarvittiin myös jäseniä ja useisiin oli käytännössä pakko kuulua. Vaihtoehtona oli osoittautua valtion viholliseksi tunnetuin seurauksin.

Eräs tällainen puolivaltiollinen järjestö oli **Eesti ametiühingute keskliit** eli Viron ammattiyhdistysten keskusliitto. Sen jäsenyys oli käytännössä työläisille ja lähes kaikille toimihenkilöillekin pakollinen. Etuisuuksien vastineeksi ammattiliiton jäsenet joutuivat maksamaan jäsenmaksua. Sitä perittiin useassa osassa pitkin vuotta.

Filatelialle astuu tässä vaiheessa kuvaan, sillä maksu perittiin tätä varten valmistetuilla maksumerkeillä. Merkeissä on teksti **EAK Liikmemaksumark**, nimellisarvo ja sirppi sekä vasara. Näkemieni jäsenkirjojen perusteella maksu oli palkan suuruudesta riippuva. Merkkejä julkaistiin kaikkiaan 28 eri arvoa 5 kopeekan merkistä aina 500 kopeekan merkkiin asti. Arvoja on viiden kopeekan välein välillä 5-100 kopeekkaa ja tämän jälkeen 50 kopeekan välein.

EAK:n maksumerkkejä. Merkkien kontrolliosat 25, 100 ja 200 kopeekkaa sekä 15 ja 45 kopeekan merkit, joissa kontrolli- ja tilitysosa yhdessä.

Merkit olivat kaksiosaisia ja niissä oli kontrolliosia ja tilitysosa. Pienempi kontrolliosia liimattiin ammattiliiton jäsenkirjaan ja suurempi tilitysosa maksujen

tilityslomakkeelle. Jäsenkirjaan oli valmiiksi painettu sivu kutakin vuotta varten. Sivulla oli myös oma ruutu kunkin kuukauden maksun kuittamista varten. Alkuun jäsenmaksut oli ilmeisesti ollut tarkoitus periä ilman merkkejä, sillä merkit mahtuivat huonosti pieneen kuittaukseen, kuten oheisesta kuvasta näkyy.

Merkkien käyttökausi

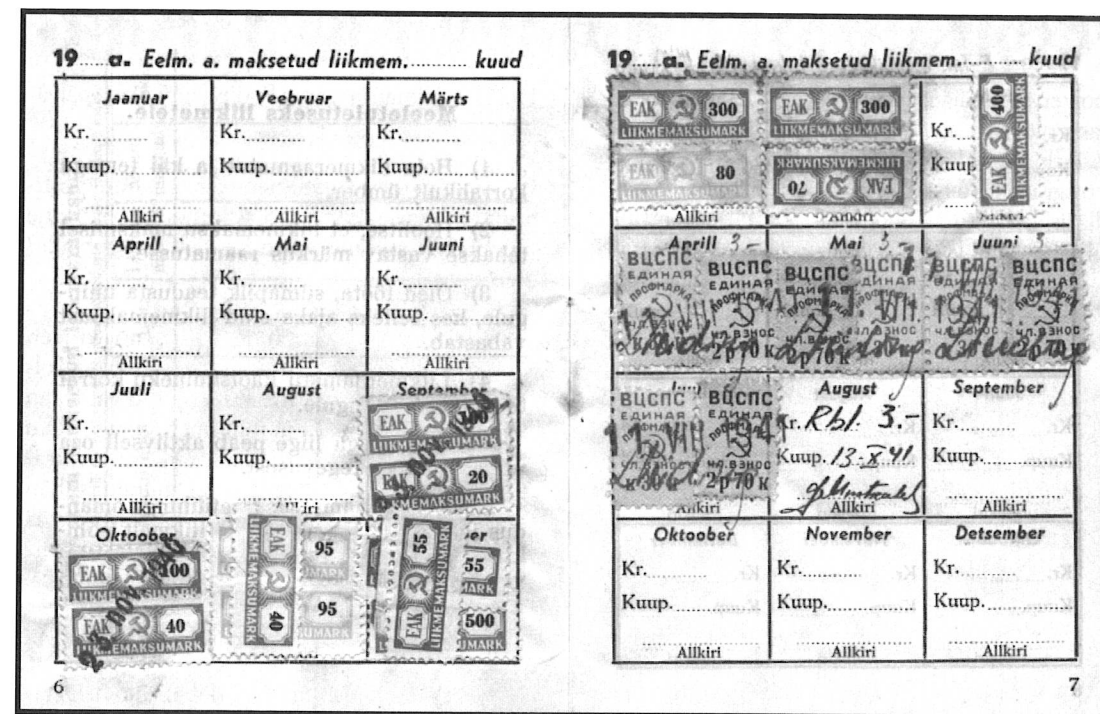
Näkemieni jäsenkirjojen varhaisimmat merkeillä maksetut jäsenmaksut on peritty marraskuussa 1940. Sitä ennen maksetut maksut on merkitty kynällä jäsenkirjaan. Varhaisimmat näistä alkavat heinäkuusta 1940. Vaikka merkkejä painettiin useita nimellisarvoja, ei suuria arvoja ilmeisesti ollut kovin paljoa käytössä. Tästä kertoo mm. se, että pieniarvoisia merkkejä on useasti liimattu moneen kerrokseen ja enimmillään niitä on kahdeksankin kappaletta ryhmässä.

Venäläinen 1.50 ruplan jäsenmaksumerkki. Tämä malli syrjäytti käytöstä virolaisen mallin touko/kesäkuussa 1941. Suurennos 50 %.

Virolaisten merkkien käyttökausi jäi lyhyeksi, sillä jo ainakin toukokuussa 1941 jäsenkirjoissa on alettu käyttää neuvostoliittolaisia jäsenmaksumerkkejä. Niissä on teksti pelkästään venäjäksi. Viimeisimmät venäläisillä merkeillä perityt maksut ovat hallussani olevissa jäsenkortteissa merkitty maksetuiksi elokuussa 1941.

Mikäli päivämääriä vertaa Viron saksalaismiehitykseen, niin Etelä-Viro oli miehitetty heinäkuussa, keskiosia elokuun alussa ja mm. Tallinna ja Narva elokuun loppuun mennessä. Viimeiset saaret miehitettiin vasta lokakuussa 1941. Tätä taustaa vasten ymmärtää hyvin, miksi maksujen periminen ja samalla maksumerkkien käyttö loppuu elokuuhun 1941.

Jäsenkirjan maksumerkinnoille tarkoitettu aukeama. Varhaisimmat merkit mitätöity 23.11.1940 ja viimeiset 11.8.1941. Viimeisin maksumerkintä ilman merkkejä 13.10.1941. Viro oli jo tällöin kokonaan Saksan miehittämä, joten se on luultavasti tehty Neuvostoliitossa. Jäsenkirja on annettu Tallinnassa 30.8.1940. Jäsenmaksut on kuvan kortissa peritty ilmeisesti viidessä erässä kuukausittaisten maksujen sijasta.

Mikä on leimamerkki ja mikä ei?

FIP:n leimamerkkikokoelmien arvostelusaännöissä leimamerkeiksi määritellään kolmentyyppiset merkit:

1. Puhtaasti veron maksuun käytetyt merkit (vero).
2. Viranomaispalvelun maksuun käytetyt merkit (lunastus).
3. Oikeudelliset merkit, joilla osoitetaan kaupallinen taikka juridinen oikeus.

Leimamerkkien kolmas ryhmä on melko epämääräisesti määritelty. Suomalaisessa leimamerkistössä ei tähän ryhmään sopivia merkkejä juurikaan ole,

ellei sitten ajoneuvoveromerkkejä lasketa tällaisiksi (autonkäyttöoikeus). Yksityisten yhtiöiden vakuutusmerkit taikka ammattiliittojen jäsenmaksumerkit sopisivat määritelmään, mutta kun leimamerkiksi lasketaan FIP:n mukaan vain valtion taikka muun viranomaisen julkaisemat merkit, eivät nämä ryhmään sovi.

Suomen osalta ei jäsenmaksumerkkejä pidetä leimamerkkeinä, mutta Viron kohdalla pakkojäsenyys ja jäsenmaksun veroluonteisuus sekä ammattiliiton valtio-(puolue-)johtoisuus tekee ne leimamerkin tunnuksiksi täyttäviksi.

Jukka Sarkki

1918 sinirivistä suveen 1939 -näyttely

Sorrosta siniristiin -teema jatkuu postimuseon ja Apollon yhteisnäyttelynä, joka avataan yleisölle postimuseossa 15.10.99. Kokoelman tekstitys on suomen-, ruotsin- ja englanninkielinen ja tarkoituksena on, että se myöhemmin kiertää muualla Suomessa ja myös ulkomailla.